

planering och tidpunkter för fortsatta vårdåtgärder.

... men vissa begränsningar

När det gäller patientens valmöjlighet föreligger vissa begränsningar. Patienten kan inte göra anspråk på behandlingsmetoder som inte är i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. I propositionen uttrycks att patientens medverkan aldrig kan eller får innebära att kraven på att medicinsk vetenskap och beprövad erfarenhet eftersätts.

Dessutom kan patienten normalt inte heller kräva att få behandling på annat håll om landstinget kan erbjuda ett eller flera behandlingsalternativ som uppfyller kraven på vetenskap eller beprövad erfarenhet. Även proportionerna mellan kostnader och förväntad nytta måste vara rimliga. Det är den som har ansvar för hälso- och sjukvården av patienten som avgör om och i så fall vilka behandlingsalternativ som kan erbjudas patienten. Likaså att pati-

enten har klart för sig allvaret i sjukdomen eller skadan innan man på patientens initiativ avstår från att sätta in en viss behandling.

Fyra förutsättningar

De situationer då skyldighet föreligger att medverka till så kallad second opinion är också begränsade. Efter samråd med patienten ankommer det ytterst på läkaren att fastställa om förutsättningar för en förnyad bedömning föreligger. Fyra grundläggande förutsättningar skall vara uppfyllda. Den första är att patienten uttrycker en önskan om så kallad second opinion. Vidare skall den aktuella sjukdomen vara livshotande eller av särskilt allvarlig art. Med livshotande avses främst situationer i ett kortare perspektiv. För det tredje skall det saknas en klar och entydig vägledning för det medicinska ställningstagandet utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Slutligen skall de åtgärder som föreslås innebära särskilda risker

för patienten eller kunna få stor betydelse för dennes framtida livskvalitet. I propositionen framhålls särskilt att det förhållande att bland annat läkarkåren ställt sig positiv till förslaget om en förnyad bedömning måste ses som en garanti för att patienter som önskar möjligheten till en förnyad medicinsk bedömning också kommer att få använda sig av den.

Man har även noterat att Läkarförbundet redan tidigare tagit initiativ till att verka för att patienternas önskemål om förnyad medicinsk bedömning skall respekteras.

Den individuellt utformade information som patienten fått skall i sina huvuddrag medföra motsvarande noteringar i patientens journal. Till gruppen betydelsefulla uppgifter, enligt propositionen, hör sådana som bedöms ha betydelse för slutsatser som dras, överenskommelser och beslut som fattas, skäl för att patientens krav inte tillgodoses samt situationer då patienten avstår från behandling. •

Ansvars- ärenden i korthet

Meddelade ej direkt misstanke om smitta

Anmälare: Presumtiv blodgivare
Anmäl: Läkare vid blodcentral
Orsak: Brott mot tystnadsplikt
HSAN 487/98

En 20-årig man anmälde sig som blodgivare. Blodprov visade tecken på hepatit C. Även två kontrollprov gav misstanke om hepatit C-smitta. Överläkaren vid blodcentralen ringde därför på det telefonnummer som mannen angivit och talade med dennes moder (sonen var bortrest). Han uppgav vid samtalet att misstanke om hepatitsmitta förelåg. Han bad henne meddela sonen detta samt uppmana honom att ta kontakt med infektionsklinik eller distriktsläkare för att få ytterligare prov. Utredning på infektionsklinik har senare visat, att det inte var fråga om hepatit C.

Mannen har anmält läkaren för sekretessbrott.

Läkaren hade när modern meddelade att sonen var bortrest »för att inte oroa henne» och »för att göra det hela enklare» meddelat, att man måste avskrivna sonen som blodgivare på grund av misstanke om hepatit C-smitta.

Mannens fader ringde några dagar senare och meddelade läkaren att denne vållat honom och hans familj stor sorg och mycket lidande genom sitt sekretessbrott.

Läkaren har framhållit att han under sina 33 år i akutsjukvården vid flera tillfällen diskuterat med nära anhöriga såväl laboratorieprov som röntgenbilder och även behandlingsupplägg. Han har överlämnat provsvar till döttrar och söner vars mödrar och fäder legat hemma till sängs. Han kan därför inte inse att han begått något sekretessbrott i detta fall.

Bedömning och beslut

Nämnden ansåg att det var angeläget att mannen så snabbt som möjligt fick information om att nya prov måste tas. Vid telefonsamtalet med modern borde läkare ha bett att få aktuellt telefonnummer eller adressen till mannen för att kunna lämna information till denne. Ett alternativ hade varit att be modern uppmana sonen att snarast kontakta läkare. Även dessa besked hade dock sannolikt framkallat oro hos föräldrarna.

Nämnden ansåg att läkaren inte kan undgå kritik för att han – utan mannens medgivande – lämnat information om en vuxen persons hälsotillstånd till dennes föräldrar. Han ålades disciplinpåföljd i form av erinran.

Fyra av nämndens ledamöter (ordföranden, de två läkarna och en riksdagsledamot) anmälde avvikande mening och ansåg att felet inte borde medföra disciplinpåföljd. •

